

KÖNYVISMERET HÁZIDOLGOZAT

Hunyadi Mátyás, a király

Hagyomány és megújulás a királyi udvarban, 1458–1490

Készítette: Gajdáné Fekete Zita

Konzulens: Buda Attila

PPKE Kiadói szerkesztő I. évfolyam

Budapest, 2008. május 19.

Hunyadi Mátyás, a király. Hagyomány és megújulás a királyi udvarban 1458–1490.

Ezzel a címmel látható kiállítás a Budapesti Történeti Múzeum Vármúzeumában, amely 2008. március 19-e és június 30-a között tekinthető meg.

A kiállítás apropója Hunyadi Mátyás királyunk trónra lépésének ötszázötvenedik évfordulója. A rendezvény szervesen kapcsolódik az Oktatási és Kulturális Minisztérium által meghirdetett 2008-as Reneszánsz Év eseményeihez is. A kiállítás nem csak Mátyás politikai érdemeit mutatja be, hanem felhívja a látogató figyelmét a királyi udvar jelentős művészetpártolására is. Mátyás gondolkodásmódjában egyaránt jelen volt a késő-középkori mély vallásosság és a modern, reneszánsz-humanista eszmény. Ebben az időben találkozik Magyarországon az érett gótika és az avantgárd reneszánsz stílus. A sokszínűséget a kiállított tárgyak széles spektruma is biztosítja: festmények és szobrok mellett ötvöstárgyak és miseruhák, díszes kódexek és fegyverek, oklevelek és mívesen faragott kőemlékek mutatják be az uralkodó és környezete életét.

A magyar könyvtörténetben Hunyadi Mátyásnak kiemelkedő szerep jut. Legfontosabb tevékenysége ebből a szempontból a Bibliotheca Corviniana létrehozása, mely az akkori Budai Vár két termét foglalta el. Mátyás az 1460-as években kezdett el könyveket gyűjteni, majd 1476-ban feleségül vette Aragóniai Beatrixet, aki gazdag könyvgyűjteményt hozott magával Nápolyból. A Bibliotheca Corviniana gyarapodását segítették az itt dolgozó másolók, fordítók, könyvkötők és a beszerzők nemzetközi hálózata is. Mátyás nagy mennyiségben másoltatott le kódexeket ókori íróktól, költőktől, ókori teológusoktól, egyházatyáktól és kortárs humanista szerzőktől. Néhány könyvet kiemeltem a múzeumban látottak közül:

Budai Krónika

Chronica Hungarorum [finita Bude A. D. 1473 in uigilia penthecostes per Andream HESS] (A magyarok krónikája).

Budai Krónika¹

Ez az első Magyarországon nyomtatott könyv, amely a 14. században létrejött krónika szerkesztmény egyik változata. A szöveg János budai minorita barát művei alapján készült, aki I. Károly uralkodása alatt élt. A könyv 1473 pünkösdjén készült Andreas Hess budai nyomdájában, aki Kárai László budai prépost, alkancellárnak ajánlotta a kötetet (ő hívta a nyomdászt Budára). A kiállított példány az Egyetemi Könyvtár tulajdona. Magyarországon

összesen két darab található belőle. A könyv belső lapjain nem látható díszítés és iniciálé, de a fejezetek már elkülönülnek egymástól. Utólagos kézírások láthatóak a lapokon.

Thuróczi-krónika

THURÓCZI János: *Chronica Hungarorum*, Augsburg, Budai könyvkiadó megrendelésére, 1488.

A Thuróczi-krónika borítója²

A Thuróczi-krónika első lapja³

„A művet 1488-ban Brünmben nyomtatták ki, majd ugyanebben az évben Augsburgban. Az augsburgi kiadást a kiadó Mátyásnak ajánlotta, s a pergamenre nyomtatott díszpéldány ajánlása aranyfesték felhasználásával készült. Ma ez az első ismert aranyfestéssel készült nyomtatvány.”⁴ Az iniciálék helyét üresen hagyták és a fametszeteket sem színezték ki, a legtöbb példányban ezeket utólag sem pótolták. Keretbe helyezett egyszerű ábrák díszítik az oldalakat.

Filarete építészeti traktátusa

Antonius AVERULINUS, *De architectura libri XXV.*, Buda, 1487–1489 k.

Filarete építészeti traktátusa⁵

Antonio Bonfini fordítása Mátyás könyvtára számára.

Mátyás-graduale

Graduale de tempore, pars II., Buda, 1485 előtt.

Mátyás-graduale⁶

Kottákat tartalmazó egyházi énekes könyv.

Biblia

Biblia Vulgata Pars III. Psalterium et novum testamentum, Firenze, Gherardo és Monte di GIOVANNI, 1489–1490.

Gyönyörű, aranyozott díszítés, teljes oldalas tájkép, perspektívával.

Mátyás nagy törvénykönyve

Decretum maius, Leipzig, 1488.

Decretum maius⁷

Ez az első magyar nyelvű törvénykönyv, melyet Mátyás 1486-ban hirdetett ki, majd két évvel később a lipcsei Konrad Kachelofen nyomtatta ki.

Padlólap a Budai Várból⁸

A kiállításon látható egy majolika padlólap darabkája a Budai Várból. Díszítésként egy nyitott könyv is szerepel rajta, mutatva Mátyás udvarának könyvszeretét.

A kiállítás kijáratánál állva rádöbbsentem, mennyire könnyen felejt az ember. Gondolhatnánk, hogy Mátyásról, az igazságosról sok mindent tudunk. Mégis a kiállítás tárlatvezető szövegeinek olvasása közben sok korábban tanult érdekesség újdonságként hatott. A tárlat megtekintése kicsivel több mint egy órát vesz igénybe. Azt hiszem, érdemes ennyi időt szentelni arra, hogy felelevenítsük a leghíresebb királyunkról szóló ismereteinket. A kiállítás körbejárását szívesen ajánlom mindenkinek, aki szereti a történelmet és szeretné közelebbről megismerni hazájának egy fontos korszakát.

---

¹ www.museum.hu

² Bibliotheca Corviniana Digitalis (www.corvina.oszk.hu)

³ ua.

⁴ ua.

⁵ www.geograpgos.com/blographos (Az eredeti műről készült fotó.)

⁶ www.papiruszportal.hu

⁷ www.oszk.hu

⁸ www.btm.hu